
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalsklitte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHOLD: Vår Mor. — Sogneprest Lamotte. — Rettferdiggjørelsen. — Katolisismen i Tsjekoslovakiet. — Varia. — Bokanmeldelse.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

Vår Mor.

«Katolikken sier til Gud: Vår Far, men når han taler om Kirken, sier han Vår Mor, og det er den som han ser bøiet over sin vugge fra han slår øinene op, det er den som lærer ham å stamme den himmelske Fars navn. Katolikkens forening med Kirken er ikke resultatet av en viljes-handling eller av et resonnement, det er hans moralske livs innledende handling. Han tror på den likeså selvfølgelig som barnet tror på sin mor. Kirken tar hans sjel i besiddelse, så fort og så fullkomment, at, etter hans erfaring, Kirken og hans sjel ikke bare er uadskillelige, men at de på en viss måte har en og samme eksistens.

Overseelsen av denne fundamentale kjennsgjerning forklarer den anti-katolske propagandas fiasko. Det er ikke så vanskelig å undra personer eller grupper av personer enhver kirkelig innflytelse, men det er, for så vidt jeg vet ikke mere lykkes å gi dem et nytt åndelig miljø, enn det er lykkes å gi en mor til foreldreløse barn.»

Således skrev den ikke-katolske forfatter, Franciskus av Assisis' historiegransker, Paul Sabatier. *)

Spør man katolikkene i almindelighet: «Hvad er en katolikk egentlig? Hvad er det å være katolikk?» så vil i de fleste tilfeller svaret være: «Å være katolikk det er: å tilhøre den sanne Kirke, det er å være med Kirken og Paven, det er å tilhøre Apostlenes Kirke.

*) L'Orientation religieuse de la France actuelle, Paris, 1911, p. 314, note 1.

Utenfor denne kirke synes man, for enhver kristelige livs vedkommende, å være som et blad drevet omkring av vind og storm, et fra det store legeme avskåret lem, det blir en religiøsitet uten denne «formidable» fasthet, uten solid støtte i ryggen. «Moderkirken» — ofte blir dette ord brukt av andre enn «vi katolikker», for å spotte oss, for å påpeke at vi tilhører en «sauflokk». De vet ikke hvad de gjør og i sitt hjerte tenker de anderledes enn de taler eller skriver. Også for dem er det hårdt å kvele den unektelige kjennsgjerning at i denne Moderkirke levet og døde kristendommens første og største helter.

Moderkirken! Hvor mange katolikker har praktisk så å si hele livet fornektet den ved likegyldighet eller likefrem fiendtlighet, og blev allikevel i livets siste øieblikk mottatt og omfavnet av denne Mor? Den hårde, værbitte sjømann som ligger på sitt dødsleie langt borte fra sitt land og sin familie, han kommer denne Mor ihu. Han som kan undvære hennes støtte som gav ham livet, kan ikke undvære Moderkirkens støtte. Er det bare småfolk som i sin siste stund søker tilbake til denne Mor? Nei, det er folk av enhver rang og stand — statsoverhoder og generaler likesåvel som almindelige borgere og fattige arbeidere.

Kirken er Guds rike på jorden. I den lever Gud, lever Kristus, hersker Kristus. Vi vet, vi føler, vi åpenbarer det: Kirkens liv er vårt eget liv. I vår sjel lever der mere eller mindre av Kirkens sjel.

Kristus og Kirken. To ord som opvekker i oss

samme flammende begeistring, ti i det vesentlige er Kristus: Kirken, og Kirken: Kristus. Kirken Kristus? Ja, ti den er ikke bare stiftet av Ham, bygget av Ham, levendegjort ved Hans eget blod, men den er som et annet Kristi legeme, Kristi *mystiske* legeme.

Ofte fremstilles Kirken både for alvor og til spott som en bikube, med utallige bier surrende omkring. Bortsett fra de tarvelige spottebilleder kan intet fornuftig menneske ha noget å innvende mot denne fremstillingsmåte. Hvad skulde man ha å innvende imot at vi katolikker i vår gjøren og laten på en viss måte må ligne de ivrige, vingede insekter? Det gis få bilder som bedre uttrykker enhver katolikks oppgave innenfor Kirken. Et annet av samme art finner man i skogen ved de talløse maurtuer. Hver gang man betrakter de små beboere imponeres man av deres virksomhet. Man vil visstnok innvende at de i det høieste stimulerer til en «gjerningshellighet», men ved en nærmere betraktning vil vi opdage at det innenfor bikuben og maurtuen heller ikke mangler på «mariaer».

Disse lignelser skulde bare spille en litt større rolle i hver katolikks bevissthet. Er de ikke et slående forbillede for katolsk aksjon? Hvad er en bi eller en maur tatt for sig selv, løsrevet fra det hele? Usle insekter — aldeles ubetydelige, forsvarsløse. Deres rastløse aktivitet vilde ikke finne nogen forklaring. Og forenet? Forenet i et samfund overgår deres virksomhet langt menneskenes aktivitet. Angripes de så danner de en makt som ikke bare fryktes av de fornuftløse vesener, men selv av menneskene!

Hvad foregår der idag i Spania og Meksiko? Katolikkerne hadde glemt sin samhørighet også i det sociale liv. På dette område stod hver for sig. De danner ingen enhet, ingen mektig front. Det var spredte krefter som lett lot sig tilintetgjøre av en fiendtlig makt. Langt de sterkeste i *tall* var og er de fremdeles langt de svakeste i *organisasjon*, som er maktens hemmelighet. I det «protestantiske» Tyskland, Holland eller England vilde Kirkens fiender møte verdigere motstand — og ikke seire

«Moderkirken», ja de som står utenfor den betrakter den som et «system», som et slags politivesen, som en «tvangsskole». De gjør det fordi de ikke kjenner den som den er. Kirkens egne medlemmer som dømmes etter erfaring, som har oplevet «Kirken» vet bedre. Selv for de mest fanatiske anderledes troende f. eks. må det vel falle vanskelig i de store katolske møter verden over, hvor ikke bare tre eller fire tusen, men titusener av mennesker forener sig for å drøfte religiøse spørsmål, å se «tvangsmøter» eller slikt. Det må iall-

fall bli tydelig for dem at vi, katolske «slaver», bærer vår byrde, våre lenker, med glede og freidig stolthet.

Slike begivenheter lar sig ikke forklare ved presteenergi, ved nogen slags underkuelse, frykt for helvede eller lignende. De hundretusen katolikker som er forsamlet på de eukaristiske kongresser eller arbeidsmøter, misunder på ingen måte den langt større «frihet» innenfor andre kristne samfund. Er religion ikke noget som binder oss til Gud? Hvor det er tale om religion, kan man ikke komme bort fra «bånd» som binder og forplikter. I det høieste kan det være tale om litt mindre eller mere, men vi kan ikke selv fritt bestemme om vi vil ha «mere» eller «mindre».

Det er et faktum at den langt overveiende del av katolikker elsker Moderkirken, elsker den varmere, heftigere enn livet. Således *må* den elskes. Av personlige grunner kan man hate mange av dens representanter, men Kirken er tårnhøit hevet over dem. Og er det ikke ofte rørende og tragisk å se hvordan selv de som av disiplinære eller doktrinære grunner har fjernet sig fra den, higer og lenges efter den av hele sin heftige sjels krefter, tiltross for den tilsynelatende tilfredshet med sine egne anskuelser og teorier? Hvor ofte har den lidenskapelige kjærlighet til Kirken vist sig sterkere enn «hat og hevn»? Ved å bøie sig for Kirken bøier man sig for Kristus, viser man at man forstår hvem *Hån* er og hvem *vi* er.

At ideene om den katolske Kirke kan være så grunnforskjellige er heller ikke noget enestående i menningenes verden. Hvor mange grunnforskjellige idéer hersker for øieblikket ikke om ekteskapet? Mens den ektekapelige trofasthet forekommer mange som en utålelig byrde og betraktes som umulig, er den for den loyale og alvorlige ektefelle familielykkens faste borg. Kan andre være stolte av en statskirke eller frikirke, hvor meget stoltere må da vi være av vår Guds kirke. Jo bedre vi lærer dens lære, jo hyppigere vi mottar dens sakramenter, jo ivrigere vi deltar i dens gudstjenester, desto freidigere vil vår stolthet, desto større vår glede bli.

Når den angripes, må vi derfor med glede forsvare den. Hvert barn forsvarer sin mor mot angrep og fornærmelser fra andres side, om nødig ofrer det sig for henne. Intet er naturligere. Kirken er vår Mor, en Mor som står oss nærmere enn vår legemlige. Angripes den i sin ære, i sin tro, i sine bud, i sine tjenester, i sine ufravelige og vesentlige rettigheter, da må vi alle som én reise oss mot hvad- og hvemsomhelst, og med

forenede krefter drive angriperen, drive forfølgeren tilbake.

Vår tid er motsetningenes tid. På den ene side ser vi en uforbeholden hengivenhet til Kirken, selv fra verdens største personligheter, på den annen side en strid mot Kirken så heftig som aldri før. Utslitte teorier, avlivede fordommer dukker op og kommer til live igjen til tross for at de strider både mot videnskapen og historien. Det gjelder her at vår tro og overbevisning ikke kommer tilskade, at vår tro har slått sine røtter så dypt i vår sjel at den kan trosse stormen som kommer, men som også vil legge sig igjen.

Alltid vil vi huske at vår største ære og samtidig den største nåde er: å elske Kirken, som er både vår Dronning og Mor.

*«Driv ei for hver en vind, som lette fjære,
tro ei, at hvert et vann kan eder tvette!
I har den nye og den gamle lære,
og Kirkens hyrde selv har I til leder,
la det til eders frelse nok Jer være.
Vær menn og ikke tåpelige gjeter*

(Dante. Paradiset. Sang 1).

Sogneprest Lamotte.

Engang kom Kurts mor, den fattigste kvinne i hele omegnen, til prestegården. Og hun kom ikke med tomme hender. Under forklædet bragte hun to bundter vakre røde redikker, og all slags kjøkkenurter. Det fant imidlertid «la Pepie» meget upassende. Næste søndag gikk sognepresten for å takke henne. Foran huset blev han mottatt av et halvt dusin barn. Da han spurte om mor var hjemme brølte de i kor:

«Mor, sognepresten! Mor, sognepresten!»

Av forlegenhet fikk ikke moren et ord frem. Faren lette forgiveves etter den andre tøffel, og hans velærverdighet tellet smilende barnehodene over om og om igjen og fant alltid et for meget.

«I forrige uke hadde dere da bare fem, har dere i mellomtiden fått ennu en?»

Nu undskyldte moren sig. Det sjette var ikke egentlig deres. Ikke helt, det var hennes avdøde søsters barn. I forrige uke mistet det også sin far. Hva skulle de gjøre? Og så sa hennes mann at barnet ikke kunde for det, og der det var fem vilde maten også strekke for seks.»

Og så reiste han og hentet det.

Hans velærverdighet vendte hodet, måtte pusse sig kraftig i nesen og sa så med en litt hes stemme.

«Dere er riktig numre prektige numre er dere.» Med disse ord satte han sig ved siden av konen på benken foran huset og hjalp henne med å rense sukkererter. Alle som gikk forbi kunde se det og kunde høre hvorledes han fortalte morsomme historier så hun måtte le høit.

Ja, slik begynte det.

Så spurte not curé sånn hen i været hvorfor hun ikke kom i kirken. Da blev hun rød og vilde ikke ut med sproget

Så begynte hun å gråte sakte, kanskje sakte forat man ikke skulde høre det ute på veien.

Hans velærverdighet bøiet sig over henne og mumlet: «Det skal man snart få se.»

Like etter gikk han sin vei.

Men to dager etter reiste vår sogneprest uten å fortelle det til la Pepie med en leiet vogn til byen. Sæbli kunde ikke holde det ut av nysgjerrighet og lot som han absolutt måtte til byen han også, og blev med.

Men hele veien prøvde han forgiveves å spørre sognepresten ut. Denne var forlegen og vilde ikke ut med sproget. Men da byen var i sikte sa han at Sæbli kunde komme med. Det var en delikat sak, og Sæbli forstod sig bedre på sånne ting enn han. Han vilde nei, det skulde han fortelle senere.

Sæbli så først beåndet på sognepresten, da løftet han hånden i været:

«Herr sogneprest jeg gir Dem mitt liv når De måtte ønske det, men det, nei, det kan ingen hjelpe Dem med.»

Sognepresten sukket og blev mere forlegen, snart stod han utenfor en modeforretning og trådte beslutsomt inn.

Begge ekspeditrisene bak disken stødte hverandre i siden da de fikk se ham og spurte:

«Hvad kan vi hjelpe Deres velærverdighet med?»

«Med en damehatt, mine kjære barn.»

Latteren som allerede lå i ekspeditrisenes øine brøt ut.

«En vakker hatt med blomster må det være!»

Begge løp sin vei for å hente hatter som de sa. Men i butikken hørte man dem le sig fordervet.

Da de igjen kom til sig selv, slepte de haugevis med hatter inn. Men ingen syntes sognepresten var vakker nok.

«Det må være noe ekstra godt som kan vare i årevis,

som kan trosse regn og mote, og der må være blomster, roser, margueritter, kornblomster . . .»

Endelig fant han en. Den var så stor som et vognhjul, av beste strå og roser . . . en hel have. Sognepresten strålte.

Næste søndag satt hatten rett under prekestolen, og under hatten satt den lille fru Mayer som var ennu rødere enn sitt hodes rosenhave. Hun så hverken til høire eller til venstre, for det første fordi blikkenes kryssild generte henne. For det annet fordi hatten ikke kom med når hun dreiet hodet. Den falt da alltid ned i nesen på henne.

Allikevel var hatten et praktstykke, den vakreste i hele landsbyen.

Efter messen kom alle nysgjerrige sammen og snakket: «Ja, hun hadde fått den av sognepresten fordi hun ikke eide en hatt og fordi hun derfor ikke kunde komme i kirken.»

Ti på kirkedøren stod et gammelt opslag: «Kvinner anmodes om ikke å komme i kirken med ubedekket hode.»

Dette var gått henne så til hjerte.

Naturligvis sa Sæbli som alltid vilde gå for å ha sogneprestens fortrolighet, at han lenge hadde visst om det.

Slett intet hadde han visst. Ingen hadde visst det. Og alle ergret sig over at ikke sognepresten hadde sagt noe. Alle vilde ha hatt så mange gamle hatter å gitt bort!

Men vår sogneprest har ofte såne merkelige idéer!

Vinteren kom og den lille kone bar fremdeles sin stråhatt. Og det skjønt regentinnen hadde gitt henne sin varme lue med den vakre fjær. Den brukte hun når hun vasket eller samlet brenne, men om søndagen, i kirken, bar hun alltid sin blomsterhatt.

Helene Haluschka.

RETTFERDIGGJØRELSEN

I.

Her står vi foran utgangspunktet for det XVI. årh. trosspaltning. Den begynte nemlig ikke med disputer om bibel og kirke, omenn motsetningene i disse ting forekommer oss som de prinsipielt viktigste. Likeså litt var de store misbruk som da hjemsoekte Kirken, reformasjonens egentlige årsak. De var med-årsak til dens hurtige utbredelse. Ti mange alvorlige menn beklaget disse misforhold dypt og hilste Luthers første optreden velkommen, da de av ham ventet en avhjelp av ulemmene. Men de trakk sig tilbake fra ham da de så at bevegelsen ikke tilsiktet misbrukenes avskaffelse, men en kullkastelse av den tidligere tro.

Denne omveltning begynte i Luthers egen ånd. Den gikk ut på hele det spørsmåls-kompleks som man sammenfatter i ordet «rettferdiggjørelse». Hvorledes kommer det syndige menneske til et personlig Gudsforhold? Hvorledes rettferdiggjøres han overfor Gud? Spørsmålet er ikke bare av stor *historisk* interesse, for så vidt det fører oss umiddelbart inn i den nye tankeverden som har spaltet det germanske folk i to leirer, men det er også et særlig *praktisk* spørsmål for hver som er religiøst interessert. Man skulde derfor ikke anse det mulig at det angående dette spørsmål hersker den største uklarhet, selv blandt mere dannede mennesker i begge leirer, til tross for dets overordentlige viktighet.

Det sanne *katolske* standpunkt er oftest likeså ukjent som det sanne *lutherske*. Vi vil begynne med det siste.

Oversikt over Luthers rettferdiggjørelseslære.

Luther var uten tvil en dypt religiøs natur. Av ærlig overbevisning var han trådt inn i klostret, og i lengere tid anstrengte han sig for å leve efter dets regler. Men han fant ikke den ønskede sjelefred, freden med Gud. Da det er en unektelig kjensgjerning at tusener andre i klostret har funnet, og ennu idag finner en fullkommen fred, må grunnen til Luthers egen, motsatte erfaring søkes i hans egen psyke. Man har allerede påpekt at Luther, som han forøvrig også selv tilstår, hengav sig for meget til ytre arbeide og der-ved litt efter litt forsømte sine religiøse plikter, at han hadde en heftig kamp å stride mot sin til sanselighet og vrede tilbøielige natur, og især at han led under en sykkelig skrupuløsitet. Men et slikt temperament øker erfaringsmessig den indre angst og usikkerhet, ser virkeligheten gjerne i lyset av de subjektive opplevelser og er tilbøielig til ensidighet og skjebnesvangre yderligheter.

Hvordan Luther ut fra dette mere og mere blev ledet til sin rettferdiggjørelseslære, skildrer en protestantisk teolog i følgende tanker:

«Luther var visstnok skrupulant, men hvert fint organisert menneske som strever fremad finner at han lider av denne sykdom. Hos de alvorlige ordensfolk er det en hyppig foreteelse.*) Det alvorlige menneske kommer snart til den erkjennelse: Ikke noget menneske kan leve i Guds nærvær uten å fortvile. Hver kjærlighet til Gud som kommer fra et halvt hjerte, f. eks. bare av frykt for helvede, er ikke bare en tilgivelig skrøpelig, men en fryktelig synd. Overfor Gud gjelder setningen: «Alt eller ingenting». Alt som ikke er det hele, er synd eller oprør. En kjærlighet til hvilken jeg først må overvinne mig selv, er oprør for Gud. For menneskene kan seiren over sig selv så som den efterstrebes i askesen, være en heroisk bedrift, men Gud vil ingen tvungen tjeneste, ti det er ikke kjærlighet som kommer fra hele hjertet. Selv i lengslen efter himmelen ser Luther det samme egoistiske begjær som i de laveste kjødelige begjær. Elsker vi Gud virkelig, da må vi like glade gå til helvede.

Vi kan derfor, efter å ha lært å kjenne oss selv grundig, bare fortvile overfor Gud. Og intet menneske kan redde oss fra denne fortvilelse. Bare Gud kan tilgi oss uten betingelse. Mennesket kan ingenting gjøre, ikke det ringeste for å forberede denne tilgivelse. Også det beste er bestandig ennu ufullkomment, altså ikke det hele, altså oprør mot Gud. Ved alt vi gjør kommer vi bare dypere bort i vårt oprør mot Gud. Hvis Gud ikke hjelper oss på en underfull måte, kan vi bare fortvile.

Denne fortvilelse over oss selv må komme til fullstendig utbrudd, dersom sykdommen skal helbredes. Den skremte samvittighets tunge sten må løses og rulle ned i dypet med sin hele tyngde. Bare da kan den med Guds nåde komme til ro igjen.

Dette under nu, at i et på sig selv fortvilende menneske, vissheten om tilgivelse lyser ved Kristi maktsord, kan vi bare fatte i troen: vi rettfærdiggjøres bare ved troen. Ved ordet troen som her brukes kan dog ikke forstås en sjelelig handling, ved hvilken vi i vår benådelse skulde med-arbeide, om det enn bare var ved å strekke ut hånden for å motta en gave. Derfor beskrev Luther også troen således at tanken på en personlig sjelelig handling en gang for alle er utelukket. Troen er ikke en handling rettet mot et objekt: nemlig Kristus, nei, i troen selv er Kristus tilstede. Troen er

mørket som ingenting ser, men i dette mørke er den Kristus vi har grepet i troen.

Luthers hovedlære om Guds ene-virkosomhet kommer i denne fremstilling tydelig til uttrykk. Man kunde ennu tilføie at forskjellen mellem synd og begjærlighet i Luthers ånd var utvisket i tiden for hans indre strid. Begjærligheten (den onde lyst) d. v. s. dragningen mot synden blev for ham allerede til synd. Da nu intet menneske kan befri sig fra begjærligheten (konkupsensens) blev i hans øine kampen mot synden en umulighet, for mennesket blev bare tilbake fortvilelsen, den søremte samvittighet, mørket i hvilket Kristus gripes ved troen.

Slike ideer var allerede blitt til fast overbevisning i Luther i året 1515, altså to år før han slo sine theser op på slottskirken i Wittenberg, og de er den vesterlandske trosspaltnings dypeste grunn. De forklarer også de lutherske skrifers veldige virkning på det tyske folk, skrifter som tendte som en brandfakkel. Det var ikke teologiske betraktninger som beveget hans penn, men dype personlige oplevelser som i flere år hadde oprørt ham: svære kamper mot synden, en forment umulighet av å seire i disse kamper, den mening at denne umulighet bunner i menneskenaturen, og er lært av den hl. Skrift selv, opdagelsen av at troen på Kristus uten våre gjerninger rettfærdiggjør, ja at først ved forkastelsen av gjernings-helligheten Kristi fortjenester vilde komme til uinnskrenket anerkjennelse, endelig at til denne tro er knyttet den absolutte frelsesvisshet, — en slik lære som berører enhver umiddelbart, med Luthers sprogkraft kastet blandt folket, måtte finne gjenklang i hjertene. Mange fulgte ham i glødende begejstring, en rolig betenksomhet holdt mange andre fra et brudd med den gamle tro.

Samme overveielse må den dag idag gjøres av ham som vil bli klar over alle disse ideers betydning og rekkevidde. Han må ikke la sig avskrekke av vanskeligheter og må tenke sig inn i tanker og troslærer som slett ikke er efter tidens smak.

Der er ennu en annen omstendighet som vanskeliggjør en fremstilling av forskjellen mellem den katolske og protestantiske rettfærdiggjørelseslære, nemlig uenigheten blandt de protestantiske teologer selv i dette grunnspørsmål. Den ene beklager at den lutherske rettfærdighetsgjørelseslære, protestantismens «klenodium» inntil nu er blitt miskjent, da Melancton allerede hadde forkastet den. En annen mener: «Hele den gammelprotestantiske behandling av rettfærdiggjørelseslæren betyr bare en fortsettelse av den gale vei, som man allerede i reformasjonstiden hadde slått inn

*) Her tar Heim grundig feil. Han forveksler åpenbart skrupuløsitet med samvittighetsfullhet, mens den i virkelighet er samvittighetsforvirring, som ikke mere formår å adskille riktig mellem synd og ikke-synd.

på. Retttferdiggjørelseslærens stilling var så forvirret at teologiens ny-grunnere i det 19. årh. svært lite kunde gjøre med den.»

Angående de nyeste teologers streben efter å finne en riktig retttferdiggjørelsestanke sier han:

«Om da det ny-testamentlige og reformatoriske syn på rettspleien, altså på en rett, igjen kan opta dette begrep, det kan man ikke forutsi. Nettop på dette punkt blir det jo åpenbart at tros læren går en ny utvikling imøte, og først efter videre klarleggelse av den evangeliske tro kan nå høiere trin.»

Vi kan derfor ikke gjøre bedre enn å begrunne vår fremstilling av den lutherske retttferdiggjørelseslære ved den mening som Luther selv har hatt og som han i hele sitt liv har bibeholdt. Emu i de schmalkaldiske artikler (1538) sier han:

«I denne artikkel står alt som vi lærer mot paven, djeveln og verden. I denne artikkel kan man ikke vike eller gi efter i noget, om enn himmel og jord styrter sammen.»

Til forståelse av trosspaltningens årsak er tilslutt bare Luthers lære det avgjørende, ikke de senere teologers mening.

Katolicismen i Tsjekoslovakiet.

De definitive resultater av folketellingen hvad religionen angår foreligger nu for hele Tsjekoslovakiet. Dagspressen hadde allerede for lengere tid siden spådd en veldig tilbakegang for katolisismen, med en nedgang på 8 pct. De provinsiale statistikere viste derimot at det i det høieste kunde være tale om en nedgang på 3 pct. Men heller ikke dette tall er opnådd. Tilbakegangen er bare: 2,71 pct.

Tallene er som følger:

Katolikker av den latinske ritus: 10.833.423 (73,53 pct.). Katolikker av den greske ritus: 585.406. Katolikker av den armenske ritus: 33. Totalt: 11.418.862 katolikker på en befolkning av 14½ million. Altså: 77,50 pct.

Så er der: 853,717 konfesjonsløse (5,80 pct.). 793.092 som tilhører den tsjekoslovakiske ritus: (5,38 pct.). 407.266 som tilhører den slovakisk protestantiske kirke o. s. v.

Det var å vente at katolisismen skulde vise litt tilbakegang. Den forrige folketelling fant sted i 1921. Det er vel kjent hvordan den katolske Kirke hadde å gjennomgå en tung tid i de første fem år av dette deccennium. Hadde det vært holdt folketelling i 1925 så vilde det ha vist sig sørgelige resultater for katolisismen.

Men fra 1925 merkes det en større aktivitet fra katolikkenes side og en stadig voksende tilbakevenden til Moderkirken. Der er menigheter hvor hundrevis av frafalne er vendt tilbake, og det vilde uten tvil være interessant å høre det totale antall av dem som de siste fem år har funnet veien hjem igjen.

Når den siste folketelling altså viser en tilbakegang på 2,71 pct. så er det ikke et tegn på at katolisismen for øieblikket taper terreng i Tsjekoslovakiet, men det er ikke annet enn et trist og sørgelig minne om det som hendte for 10 år siden. Man kunde sammenligne katolisismens nuværende posisjon i Tsjekoslovakiet med en armés, som er blitt utsatt for ualmindelig kraftige angrep fra de forenede fienders side uten å ha lidt noget større tap. Der er absolutt ingen grunn til å tro hvad man så gjerne tror i andre land, at katolisismen i denne republikk skulde være redusert til null. Folketellingen viser tvertimot katolikkenes nye både defensiv og offensiv.

Katolikkene har ingen særlige privilegier i Tsjekoslovakiet. Retten er efter stillingen. Det avhenger derfor av deres aktivitet om de vil gjenerobre det tapte. Massaryk selv sa en gang: «*Katolikkene vil ha så mange rettigheter som de selv kan erobre sig.*» — Også der: mere «*azione cattolica*»! De siste år er det blitt utrettet meget, men «aldri nok» er her parolen.

VARIA.

Hamar.

Lørdag den 15. august arrangerte Hamar Lokalforening av St. Olavs Forbund en festlig tilstelning i St. Torfinns menighets foreningslokale. Mange av St. Olavs Forbunds trofaste venner — og så godt som alle menighetens voksne medlemmer, var møtt frem for ennu en gang å kunne samles om vår avholdte sogneprest, velærverdige mgr. dr. *Karl Kjelstrup*, innen han forlot Hamar. — Rikelig anvendelse av blomster gav foreningslokalet et festlig preg. Ved våre sanger prøvet vi å holde oppe den stemning som under mgr. *Kjelstrups* ledelse, karakteriserte våre møter. Men — — det vemodige alvor vilde ikke slippe tak! — — Naturlig nok! Vel hver eneste en av oss følte oss hver på sin måte fylt av taknemlighet for hvad mgr. *Kjelstrup* under utøvelse av sin embedsvirksomhet blandt oss på sin personlighetspregede måte har fått gi hver især. Dette gav sig også uttrykk i de taler som holdtes — ikke minst gjennom den tale en av Forbundets *ikke*-katolske medlemmer holdt.

Som et synlig uttrykk for foreningens takknemlighet overrasket monsignore Kjelstrup et smakfullt blomsterarrangement i en sølvbolle flankeret av to lysestaker. Sogneprestens sterke, manende takketale gjorde et dypt inntrykk på forsamlingen.

St. Borromæus-søstrene bidrog med sin vanlige utrettelige elskverdighet til å gjøre festen til et kjært minne for flere enn

en deltager.

Stavanger.

I Egersund, som ligger en tre timers jernbanereise fra Stavanger, blev forleden en italiensk sjømann fra S/S «Atlantika» landsatt og innlagt på sykehuset for lungebetendelse. På stedet var der ingen som kunde tale italiensk. Men de snilde og omsorgsfulle sykepleiersker fikk ved hjelp av et bilde som forestillet Jesusbarnet vite at han var katolsk. En gjennomreisende luthersk prest, som ved Guds forsyn hørte om det, varskuet presten i Stavanger. Straks den følgende dag reiste han ifølge med nabopresten fra Haugesund, som talte italiensk, til den syke. Vi kom frem akkurat tidlig nok til å gi den døende absolusjonen og den siste salvelse, likesom han hadde ventet på den katolske prest. Det var sikkert en Guds nåde og en trøst for familien langt borte i Fiume i Italia. Men også sykepleiersken var glad over at den fremmede ikke var død uten prest. Begravelsen foregikk allerede to dager senere. Etterat deltagerne fra Stavanger på forhånd var anmeldt, reiste sognepresten med tre ministranter og fire søstre dithen igjen. Under enestående deltagelse fra folkets side blev den fremmede begravet. Der såes sykepleierskene, doktoren, konsulen, apotekeren, begge stedets lutherske prester og mange andre menn og kvinner. Medlemmer av sjømannsforeningen bar kisten. Mønsterverdige var den oppmerksomhet folket viste under prestens tale i likhuset og ved graven. Mange nysgjerrige voksne og barn var tilstede, men ikke en lyd til forstyrrelse eller uro. Alt hadde gjort et dypt inntrykk på befolkningen, og de tenkte sikkert i sitt hjerte: Memento mori, hvor du enn er, og hvem du enn er. Det var den første katolske begravelse i Egersund den 3. september 1931.

P. M a e s c h, pastor.

Harstad.

Søndag den 6. september var en vakker festdag for lille St. Sunniva menighet her, idet vi hadde høiærverdige hr. administrator *Irgens* iblandt oss for å meddele fermingens hl. Sakrament. Da været var strålende, var

kystbåten, som hr. administratoren befant sig på, i rette tid, klokken 10½, i Harstad, og klokken 11 begynte høimessen i den festlig pyntede kirke. Efter høimessen meddeltes fermingens hl. Sakrament til tre konvertitter. Om festligheten i St. Sunniva-kirken skriver «Harstad Tidende» for 7. september:

Den katolske kirke.

Igår var administrator for den katolske kirke i Norge, pastor H. Irgens, i Harstad og forrettet høimessen, og efter denne meddelte han fermingens sakrament.

Pastor Borsboom preket om fermingens bibelske innstiftelse, og i sin hilsningstale til administrator tok han utgangspunkt i en artikkel av prost Hans W. Dop Smith, hvori han hadde omtalt de katolske presters ærbødighet overfor sine biskoper og foresatte på en anerkjennelsesverdige måte — et forhold som de protestantiske prester og andre efter prestens mening burde legge sig på sinne.

Om eftermiddagen talte administrator, spesielt om læreembedets betydning i den katolske Kirke. Hans preken var klar og syntes båret av indre glød og var således virkningsfull.

Både om morgenen og om eftermiddagen var kirken godt besøkt. Efter aftenandakten hilste menighetens medlemmer på hr. administratoren og tilbragte vi en hyggelig stund sammen i prestegården.

Tirsdag reiste høiærverdige hr. administratoren nordover til Hammerfest, og vi tenker med glede tilbake på hans besøk.

H.

Den katolske geistlighet i Russland.

«Ecclesia», et tidsskrift for de utvandrede russiske ortodokse, som utkommer i Genf, bringer en vakker hyldest til den katolske geistlighet i Russland. Først beskrives der de veldige fysiske og moralske lidelser som prester av alle konfesjoner må gjennomgå under det bolsjevistiske styre. Berøvet fra enhver borgerrett, uten brød- og klæskort, er de ennu utsatt for ualmindelig høie skatter. Sammen med de ortodokse og med de andre gifte prester lider hele familien. «Er det å undres over,» så skriver «Ecclesia», «at under slike omstendigheter de ortodokse prester og rabbiner faller fra?» I tilfellet av at de går over til bolsjevikene vinner de allikevel ikke straks deres tillid. I fem år står de under strengt opsyn om de virkelig har forsaket sin tro og om de er blitt virkelige kommunister. I denne kontrollperiode får den frafalne prest ingen stats-tjeneste.

Den katolske geistlighet derimot tåler bedre og modigere bolsjevikenes forfølgelse, det være fordi de åndelig er bedre opdraget til oppfyllelsen av sine tunge plikter, eller også fordi de står friere og derfor er

mere uavhengige og bedre istand til å bære sult og til å lide..

Blandt de frafalne prester nevner bladet ikke en eneste katolsk prest.

Merkverdigheter fra Spania!

I et sykehus i Madrid utspilte det sig nylig nogen sensasjonelle scener. En gruppe politimenn holdt en razzia gjennom salene med blanke våben for å arrestere en del oprørske kommunister som hadde søkt tilflukt i hospitalet. Kommunistjakten varte adskillig tid, da de fleste hadde gjemt sig under sykesengene og i skapene, og det var ikke så lett å finne dem. Også de syke tjente til dekning. En av kommunistene, som blev forfulgt av en Guardia civil-officer, lot sig plutselig falle bak en seng og truet derfra sin forfølger med en revolver. Da officeren drog sin sabel for å gå løs på mannen, kastet den heltemodige kommunist sin revolver bort og strakte sig ut på gulvet til tegn på at han overgav sig.

I en annen by tok den kjære borgermester i egen person del i kommunistenes angrep på en av den borgerlige gardes kaserner!

Mot et konkordat.

Ifølge en meddelelse fra Madrid foregår underhandlingene mellom den pavelige nuntius og den spanske ministerpresident i en meget vennskapelig tone.

Vatikanet synes allerede å ha akseptert adskillelsen av Kirke og Stat ved et kortfattet konkordat hvori de fremtidige forbindelser mellom Kirke og Stat fastslåes.

Kirken innrømmes en tid av to år for å treffe sin egen ordning til opprettholdelse av kultus og geistlighet.

Det kan ha sin nytte her å minne om at de kirkelige forhold før republikken var bestemt av konkordatet av 1851. Dette konkordat var blitt sluttet under meget ugunstige omstendigheter for Kirken. Kirken var ikke fri ved bispestolenes besettelse. Staten hadde rett til å utpeke personer ved en bispe-utnevning. Dette førte den fare med sig at bare de biser blev utnevnt som hadde gode politiske venner og som viste sig føielige overfor staten. Derved fikk initiativrike menn og ekte førere liten chance. Også i styret av sitt bispedømme var biskopene blitt for avhengige av staten. Alt i alt tror vi at adskillelsen av Kirke og Stat i republikken Spania bare vil være til gagn for Kirken.

Katolsk aksjon.

I Utrecht, Holland, er fra 4.—6. september den annen katolske arbeiderinternasjonale blitt avholdt under stor deltagelse fra inn- og utland. Der deltok bl. a. arbeidsminister Herman fra Belgien, riksdagsmedlem J. Joos fra Tyskland, ennvidere representanter fra Luxemburg, Nederlandene, Polen, Schweiz og Jugoslavia.

Den katolske internasjonales mål er gjennom sine representanter å være retningsvivende for de utallige katolske arbeiderforeninger verden over, for således å

utruste arbeiderne til å gjenerobre arbeidets verden for Kristus, og å gjennemsyre de sociale institusjoner med en helt igjennem kristelig ånd. *Ikke Lenins, men Kristi stormtropper skal arbeiderne være!*

Den 7. september fant den store nasjonale arbeiderkongress sted i samme by. 60.000 katolske arbeidere var det kommet sammen for å feire 40 års minnet om Pave Leo XIII. encyklika «Rerum Novarum», samt for å treffe nogen forholdsregler angående arbeidsløsheten og bedriftsorganisasjonen.

Mot 300.000 sosialister finnes det i Holland cirka 275.000 kristelig organiserte arbeidere, derav omtrent 200.000 katolske arbeidere.

I Brussel i Belgien har den katolske ungdom (Action catholique des jeunesses belges) fra Vallonien holdt sin store triumfdag. Mere enn 120.000 katolske ynglinger var møtt frem. Demonstrasjonens mål stod trykt på tusenvis av plakater: ««Idag vil vi 100.000 være samlet i Brussel for å utrope Kristus som Konge over landet.»

En stor orden.

Ifølge den nylig utkomne almindelige katalog talte dominikanerordenen den 1. januar 1931: 3 kardinaler, 21 biser og erkebiser, 3306 patres, 1270 studenter, 332 novicer, 1205 brødre. Ialt: 6137 personer. — En gammel, men ikke foreldet orden, en orden med «nytt» liv i nye tider.

Bokanmeldelse:

Hauptkatalog. Herder und Co. Verlagsbuchhandlung, Freiburg im Breisgau. II Band: 1913—1929. Mit Jahresbericht 1930. Mit sachlich gegliedertem Verzeichnis und Register. In Leinwand 3 Mk.

Forlaget Herder har i 1913 forelagt en total katalog over de fra firmaets grunnleggelse i 1801 utgivne verker. Denne katalog er ved slutningen av hvert år blitt supplert med de såkalte «Jahresberichte». Vi er det verdenskjente forlag meget takknemlige for at det har sammenfattet alle «Jahresberichte siden 1913 i en hovedkatalog som II binn av fortegnelsen over totalproduksjonen. De tusenvis av boktitler gir uttrykk for en enestående «Kulturleistung».

Katalogen er fremforalt en opslagsbok for bibliotekaren, bokhandleren og bokvennen. Det er et foretagende som er det store forlag helt verdig.

Husk

fellesbasaren. — Se annonsen.